

EXPERIMENTELE WERKPLAATS (EWP) AMSTERDAM

Probleemanalyse

Veel jongeren 'vallen uit'. Ze verlaten school zonder diploma, komen terecht in het strafrechtelijk circuit of slagen er op een andere manier niet in om mee te draaien in de samenleving. Oorzaken hiervoor zijn:

- Partijen om (kwetsbare) jongeren heen werken in hun eigen straatje en daarmee langs elkaar heen.
- Scholen hebben onvoldoende aandacht voor individuele leerlingen en eventuele achterstanden. Voorbeeld: bij EWP is een leerling begonnen die een mbo-opleiding banketbakken heeft afgerond en na afloop daarvan ontdekte dat hij allergisch is voor meel.
- Doordat kwetsbare jongeren minder makkelijk een 'rugzakje' krijgen dan vroeger krijgen zij minder ondersteuning op school.

Oplossing

- Individuele aandacht voor kwetsbare jongeren.
- Aandacht voor alle aspecten in het leven van de jongere en voor alle belangrijke personen in zijn/haar leven (de thuisbasis op orde).
- 'Gewoon' aan de slag: geen medicalisering, maar van de bank en werken.
- Trots en toekomstperspectief creëren door middel van het leren van een vak.

De Experimentele Werkplaats

- Stichting, draait op vrijwilligers. Bestaat ongeveer 35 jaar. Wordt al sinds het begin gecoördineerd door dezelfde mensen. De docenten zijn (gepensioneerde) vrijwilligers; vaklieden.
- Leerlingen kunnen cursussen volgen, stage lopen, een tijd lessen volgen bij EWP i.p.v. op school of hun reclasseringstraject of taakstraf hier uitvoeren.
- De cursussen en opleidingen zijn technisch: lassen, elektriciteit, timmeren, etc. Afhankelijk van de richting kunnen leerlingen officiële diploma's of certificaten halen.
- Doelgroep: in principe iedereen, maar voornaamste focus ligt op kwetsbare jongeren. Er zijn geen toelatingseisen, zolang de jongere maar gemotiveerd is. Alleen gebruikende verslaafden worden niet toegelaten vanwege de invloed op anderen en vanwege het veiligheidsprotocol rondom het gebruik van de apparatuur in de werkplaats.
- De EWP werkt nauw samen met Dienst Werk en Inkomen (DWI), Pantar, UWV, scholen, diverse organisaties en instellingen en het bedrijfsleven.
- De huidige coördinatoren trekken zich op korte termijn terug. Het is (nog) niet gelukt een nieuwe coördinator te vinden.

Aanpak

- Jongeren komen binnen via een 'verwijzer'. Dit kunnen zijn:
 - o Scholen (ROC's, speciaal onderwijs, praktijkonderwijs, etc.);
 - o Dienst Werk en Inkomen (DWI) van de gemeente;
 - o Reclassering;
 - o Maatschappelijke instellingen;
 - o Mensen uit het netwerk van de jongere (mond tot mond reclame).

- De EWP legt contact met de thuisbasis om:
 - o Te garanderen dat de jongere minimaal één iemand in het eigen netwerk heeft die erachter staat dat hij/zij bij EWP aan de slag gaat;
 - o Na te gaan of er aan het thuisfront zelf zaken spelen waarvoor hulpverlening nodig is, zo nodig door te verwijzen naar deze hulpverlening en zo bij te dragen aan een stabiele thuisbasis.
- De jongere begint aan zijn/haar programma. Hoe dit er precies uit ziet, hangt af van het doel van de deelname (stage, reclassering, tijdelijke vervanging van onderwijs op een reguliere school). De jongere volgt een cursus/opleiding en gaat daarnaast zo snel mogelijk 'naar buiten': aan de slag met werkzaamheden voor bedrijven en vaak ook de gemeente Amsterdam. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het opknappen van speeltuinen, prullenbakken en voetbaldoeltjes. De lessen vinden plaats in groepen van vier leerlingen met één docent. Gemiddeld blijft een jongere een jaar bij de EWP.
- Gedurende het opleidingstraject wordt contact gehouden met de verwijzer over de voortgang en problemen. De jongere is zelf verantwoordelijk voor een 'witte kaart' waarop zaken als afwezigheid worden genoteerd. De jongere legt deze voor aan de verwijzer en moet eventuele problemen ook aan hem/haar verklaren.
- Na afloop van de cursus/opleiding ontvang de jongere een officieel diploma of een certificaat.
- De jongeren stromen meestal uit naar school of werk, in de overgang daarnaar wordt door de EWP bemiddeld.
- Jongeren die later alsnog in de problemen komen mogen altijd terugkomen naar de EWP.

Drijfveren

- Leerling: perspectief op toekomst met werk en/of opleiding, praktische dingen leren, meer individuele aandacht dan op school.
- School: tijdelijk uit de klas halen van moeilijke leerlingen, individuele aandacht die de school niet kan bieden.
- Werkgever: kans om jongere op te leiden tot geschikte werknemer, extra ondersteuning van de EWP verlicht de last voor de werkgever.
- Gemeente: EWP is een goedkope 'huisaannemer', minder vandalisme in de wijk, preventie van werkloosheid en criminaliteit.

Gerapporteerde effecten

EWP evalueert en rapporteert weinig (formeel). Volgens het bestuur worden er jaarlijks zo'n 20 à 25 jongeren 'gered'. Zij signaleren zelf de volgende effecten:

- Herwonnen trots voor de jongere.
- De jongere merkt dat werken leuker is dan 'op de bank hangen en roken'.
- Door het aan het werk zetten van deze jongeren (vaak ook in de wijk waar ze wonen) worden criminaliteit en vandalisme en de daaraan verbonden maatschappelijke kosten voorkomen.

BREDER PERSPECTIEF

Transitiedenken

(Hoe) blijkt het transitiedenken uit de aanpak van de EWP?

- De EWP werkt concreet toe naar een baan of opleiding:
 - o De EWP laat de jongere alleen een opleiding volgen in een richting waarin hij/zij ook kan slagen.
 - o De EWP laat de jongere praktijkervaring opdoen in 'echt' werk: klussen in opdracht.
 - o De EWP legt contact met werkgevers die de jongere in dienst nemen na hun tijd bij de EWP.
- De EWP kijkt verder dan onderwijs en functioneert als een soort front office die zonder last of ruggenspraak kan en durft te schakelen met instanties en het netwerk van de jongere.

Urgentie

Wat is de urgentie?

- Jongeren 'verzuipen' in de steeds grotere klassen van het reguliere onderwijs waar voor hen geen individuele aandacht is.
- Voor deze doelgroep is weinig werk. De EWP maakt zich wel toenemend zorgen over de ontwikkeling op de arbeidsmarkt: is er op termijn voldoende emplooi voor lassers, timmermannen en andere technische beroepen waartoe de EWP jongeren opleidt?

Bouwstenen succesvolle voorbereiding op werk

Er tekent zich op basis van deze en andere praktijken en onderzoeken een aantal bouwstenen af voor een succesvolle voorbereiding op de arbeidsmarkt. Bouwstenen die nadrukkelijk bij de EWP naar voren komen zijn:

- Individuele aandacht voor wat de jongere kan en niet kan, individuele begeleiding bij het leren. Levensecht leren: de jongeren gaan zo snel mogelijk aan het werk met opdrachten waarvoor de EWP betaald wordt.
- Activeren/motiveren: jongeren leren dat het leuker is om te werken dan om niets te doen en leren zich te houden aan een ritme.
- Diplomerings/certificering: de jongeren krijgen een officiële diploma en/of een certificaat en krijgen daarmee zowel meer trots als een grotere kans op de arbeidsmarkt.

Wat maakt het lastig, wat zijn de dilemma's?

Perspectief gemeenten:

- Is dit niet de verantwoordelijkheid van Pro-scholen? Waarom moeten vrijwilligers deze lacune opvullen?
- De gemeente moet de subsidie kunnen verantwoorden. Dit vergt meer verantwoording of meer gestandaardiseerd werken, terwijl het project juist krachtig is vanwege het individuele maatwerk.

Perspectief project

- Het project werkt zo goed door de individuele, ongeprotocolleerde aanpak. Om de subsidie te behouden is echter juist meer formele verantwoording gevraagd.
- De vrijwilligers kunnen, omdat ze niet aan professionele protocollen gebonden zijn, zonder last of ruggenspraak schakelen met alle betrokkenen en instanties. Doordat het project draait op vrijwilligers is er echter niet altijd voldoende capaciteit voor al het afstemmende werk dat daarbij komt kijken.
- Het project ontleent zijn kracht aan de onbegrensde en vrijwillige inzet van de coördinatoren en vrijwilligers. Dit maakt het project echter ook kwetsbaar: als zij vertrekken wordt het voortbestaan van de hele stichting onzeker.
- Overheidspartijen (van stadsdeel tot ministerie) zijn enthousiast over de EWP, benoemen het als goed voorbeeld, maar uiten dat niet met financiële steun.
- Het is op dit moment lastig vrijwillige docenten te vinden.

Rol landelijke partijen

- Biedt het ministerie voldoende ruimte voor dergelijke vrijplaatsen/'reisleiders' voor de jongeren?
- Nieuwe projecten krijgen regelmatig subsidie vanuit potjes voor experimenten/pilots en vallen dan vaak na een paar jaar weer om. Een project dat zich al langer bewezen heeft, komt hier niet voor in aanmerking. Draagt financiering voor pilots voldoende bij aan borging van succesvolle projecten?